

Nd.

15. Frumvarp til laga

[15. mál]

um breyting á lögum nr. 7 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum.

Flm.: Ágúst Þorvaldsson, Björn Pálsson, Garðar Halldórsson,
Gísli Guðmundsson.

1. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Verja skal árlega fé úr ríkissjóði til endurnýjunar á þeim ræktunarfélum og tækjum, er notið hafa framlags skv. lögum þessum, sbr. þó 8. gr.

Framlag til endurnýjunar hvefrrar vélar eða tækis skal nema helmingi kostnaðarverðs hinnar nýju vélar eða tækis, að frádregnu því framlagi, er veitt var til hinnar fyrndu vélar eða tækis.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi numin 1. gr. laga nr. 26 8. maí 1955.

Greinargerð.

Með setningu laga nr. 7 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, var lögð undirstaða að því að byggja upp véla- og verkfærakost landbúnaðarins til nýræktar með framlögum til kaupa á jarðvinnsluvélum og tækjum. Námu framlög þessi hálfu kostnaðarverði véla og verkfæra, kominna á ákvörðunarstað. Til þess að standa undir kostnaði ríkissjóðs við framkvæmd laganna var þegar í upphafi ákveðið að verja kr. 3 000 000.00 úr framkvæmdasjóði ríkisins (l. nr. 55 4. júlí 1942), en í árslok 1949 var þessi upphæð nær til þurrðar gengin, og hefur síðan verið tekin inn á fjárlög fjárveiting, svo sem hér greinir:

Árið 1950	1 000 000.00 kr.
— 1951	500 000.00 —
— 1952	500 000.00 —
— 1953	500 000.00 —
— 1954	600 000.00 —
— 1955	600 000.00 —
— 1956	2 000 000.00 —
— 1957	2 000 000.00 —
— 1958	2 000 000.00 —

Árin 1950—1958 samtals 9 700 000.00 kr. á fjárlögum.

Alls hefur því ríkissjóður tryggt fjármagn að upphæð 12.7 millj. kr. til framlags til véla- og verkfæraкупа ræktunarsambanda og félaga skv. lögnum um jarðræktarsamþykktir í sveitum.

Framlagi ríkissjóðs hefur verið varið til kaupa á eftirtöldum vélum, sem skiptist þannig eftir árum:

	Beltavélar			Aðrar		
	30 he.	40 he.	60 he.	beltavélar	Traktorar	Skurðgröfur
1945 }	28	26	7	15	25	5
1949 }						
1950	2	13	5		2	4
1951	2	1	1		1	
1952	1	2			5	
1953		1				
1954		3	5			
1955		8	7			
1956		5	10			
1957		3	3			
1958		1				
1959	1	1	2			
1945—1959	34	64	40	15	33	9

Yfirlit þetta sýnir líka, hvaða þróun hefur átt sér stað í vélakaupum á því tímabili, sem löggin hafa verið í gildi. Á fyrstu 5 árunum er um 47% keypt af beltavélum af minnstu gerð (30 he.), en 53% af stærri gerðunum.

Ef tilsvarendi samanburður er gerður á síðasta 5 ára tímabili, kemur í ljós, að rúmlega 2% er keypt af minnstu gerð beltavélanna, en tæp 98% af þeim stærri, og enn fremur, að meiri eftirspurn og kaup eru þá á beltavélum 60—80 hestafla en 40—50 he. Þegar um endurnýjun vélakostsins verður að ræða, mun þetta koma greinilegar í ljós, en stefnan í þessum málum er ótvíræð.

Á yfirlitsskýrslunni er liðurinn „aðrar beltavélar“. Er þar um að ræða jarð-
 ýtur af gerðinni Cletrac, sem reyndust það illa til jarðvinnslu, að við endurskoðun
 áætlunar um véla- og verkfærakost ræktunarsambanda og félaga á árinu 1954 var
 þeim félögum, sem enn voru að baslast með þessar vélar, veitt heimild til kaupa á
 nýjum vélum í þeirra stað með fullu framlagi úr ríkissjóði.

Af yfirlitsskýrslunni má enn fremur sjá, að eftir árið 1952 hefur ekki verið veitt
 framlag til kaupa á hjóladráttarvélum og framlög til skurðgröfukaupa eru niður
 felld á árinu 1950.

Allt útlit er fyrir, að um næstu áramót verði lokið þeim kaupum á vélum og
 verkfærum, sem styrkja ber skv. lögum um jarðræktarsamþykktir, og er því ekki
 úr vegi að athuga, hvað áunnizt hefur og hverjar muni vera framtíðarhorfur í
 þessum málum.

Ef litið er á nýræktina, sést, að hún hefur vaxið jafnt og þétt með auknum
 og bættum véla- og verkfærakosti, svo sem eftirfarandi yfirlit sýnir:

Ár	Nýrækt ha.
1945	1162
1949	1296
1954	2545
1958	3855

Samfara aukningunni í ræktun hefur verið lögð áherzla á betri ræktun, sem
 ætti að tryggja meiri endingu hins ræktaða lands, en þetta hefur aðeins verið fram-
 kvæmanlegt með auknum og bættum véla- og verkfærakosti.

Með lögnum um jarðræktarsamþykktir var lagður grundvöllur að véla- og
 verkfærakosti, sem með hæfilegri fyrningu átti að geta endurnýjað sig sjálfur,
 svo sem líka hefði verið, ef hið sírýrða verðgildi íslenskra peninga hefði ekki átt
 sér stað. Dæmið er hvað ljósast, ef athugaðar eru þær breytingar á verðlagi, sem
 átt hafa sér stað á tímabilinu og eiga við beltavél af miðlungsstærð:

Ár	Kostnaðarverð kr.	Hlutföll
1945	43 500.00	100
1947	46 000.00	106
1949	65 000.00	150
1950	136 000.00	313
1951	183 000.00	421
1955	184 000.00	423
1956	226 000.00	520
1957	282 000.00	648
1959	385 000.00	885

Af yfirliti þessu um verðbreytinguna er ljóst, að fyrningarsjóðir ræktunar-
 sambanda og félaga hrökkva skammt, þegar til endurnýjunar kemur, hvað þá heldur
 þegar við bætist, að sá vélakostur, sem upphaflega var valinn, voru vélar af minnstu
 gerð, en við endurnýjun er óskað eftir stærri gerðum.

Með núverandi verðlagi kostar beltavél af stærstu gerð með ýtu um 600 þús.
 kr., og tilheyrandi jarðvinnsluverkfæri ásamt flutningavagni kosta um 80—90
 þús. kr.

Ef viðhalda á þeirri þróun, sem verið hefur í ræktun jarðar á síðari árum, er
 nauðsynlegt að styrkja ræktunarsambönd og félög áfram til þess að endurnýja
 véla- og verkfærakost sinn, því að af eigin rammleik geta þau það ekki.

Sú leið, sem valin er með breytingu á 9. gr. 1. nr. 7 12. jan. 1945, þykir réttmæt
 og eðlileg.